

Asia: VN/6567/2022

Lausuntopyyntö valtioneuvoston asetuksesta hyvinvointialueen taloutta koskevien tietojen toimittamisesta sekä hyvinvointialueen taloustietojen toimittamiseen sovellettavista tietosisällöistä ja teknisistä kuvauksista koskien tilikautta 2023

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausuntonne hyvinvointialueen taloutta koskevien tietojen toimittamisesta ja aikataulusta (valtioneuvoston asetus) (liitteet 1 ja 2)

Valtioneuvoston asetus on selkeä. Kuntaliitossa katsomme, että hyvinvointialueiden taloutta koskevien tietojen toimittamisesta tulee olla sama kuin kunnan järjestämisvastuun aikana. Hyvinvointialueet voivat tarvittaessa konsultoida kuntia ja tukeutua kuntien taloushallinnon osaamiseen ja tietojärjestelmiin nivelvaiheessa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuun siirtyessä hyvinvointialueille. Tietojen toimittamisen aikataulu on kireä. Kunnista ei välttämättä siirry riittävästi taloushallinnon työntekijöitä ja osaamista hyvinvointialueille 1.1.2023. Lisäkrytointeihin jouduttaneen varautumaan.

Kuntaliitosta emme esitä muutoksia asetusluonnokseen hyvinvointialueen taloutta koskevien tietojen toimittamisesta. Kiinnitimme huomiota kuntien talousraportointia tiiviimpään raportointiaikatauluun. Joillakin alueilla voi olla haasteellista toimittaa taloustiedot asetusluonnoksen 3 § mukaisessa aikataulussa hyvinvointialueiden järjestämisvastuun alkuvaiheessa. Tämä koskee varsinkin velvoitetta toimittaa taloutta koskevat tiedot hyvinvointialueilta Valtiokonttorille kuukausitasolla. Lisäksi useampia raportointikokonaisuuksia pyydetään toimittamaan tammi-, huhti- ja elokuussa vuosittain. Ks. liitteet 1 ja 2.

2. Lausuntonne hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän talousraportoinnin kokonaiskuvasta (esitetyt raportointikokonaisuudet ja niiden sisällöt) ja siihen liittyvästä valtiovarainministeriön asetuksesta (liitteet 3, 4, 5 ja 8, taulukkomallit)

Hyvinvointialueiden järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon taloustietojen raportoinnin tarkentuviin tietosisältöihin ja tiheämpään raportointisykliin vaikuttavat sekä valtion rahoitusmalli

että sen toimivuuden jatkuva arviointi ja kehittäminen suhteessa palveluiden järjestämiseen. Kuntaliitosta emme esitä muutoksia asetuseräluonnokseen hyvinvointialueen taloustietojen toimittamiseen sovellettavista tietosisällöstä ja teknisistä kuvauksista koskien tilikautta 2023 (liite 4).

Näkemyksemme mukaan esitetyt raportointikokonaisuudet (liite 3) tukevat järjestämisvastuun siirtoa kunnilta hyvinvointialueille ja lisäävät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen taloushallinnon läpinäkyvyyttä kansallisesti yhdenmukaisella tavalla. Raportointikokonaisuuden "Hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän kalenterivuotta koskevat tilinpäätöstietoja täydentävät muut taloustiedot (HHYTT)" tuottaminen edellyttää riittävästi osaavaa taloushallinnon henkilöstöä. Kuntaliitossa olemme kriittisiä kilpailulain 30 d §:ssä (29.6.2021/659) määriteltyyn markkinoilla tapahtuvaan erilliseen kilpailutoimintaan. Eriytetty tuloslaskelma lisätietoineen on raportoitava tilinpäätökseen sisältyvänä liitetietona.

Useat erilaiset raporttikokonaisuudet ja ajallisesti tiivis raportointi edellyttävät julkisten järjestäjien taloushallinnon tietojärjestelmiin muutostöitä (liite 5), joilla lisätään automatiikkaa. Automatisoidun talousraportoinnin edellyttämiä tietojärjestelmämuutostöitä ei voida pitää tavanomaisina (liitteet 5 ja 8), jos ne edellyttävät hyvinvointialueilta uusien taloushallinnon tietojärjestelmien kilpailuttamista ja hankintaa.

Kuntaliitosta painotamme, kuntien, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelutuotannon rahoituksen riittävyys on turvattava hyvinvointialueiden taloustietojen toimittamisen, raportoinnin kehittämisen ja ylläpidon kasvavista kustannuksista huolimatta.

3. Lausuntonne hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän tilikartasta (liite 6)

Kuntaliitossa havaitut muutokset vuoden 2022 kuntapohjaiseen tililuetteloon nähden ovat vähäisiä. Kuntaliitossa pidämme tärkeänä, että merkittäviä tililuettelomuutoksia ei kohdenneta järjestämisvastuun siirron nivelvaiheeseen, mutta otetaan selkeästi huomioon myös sosiaalihuollon palveluiden järjestämisvastuun siirtyminen hyvinvointialueille. Huomautamme, että omaishoidon tuen hoitopalkkioita (4710) ei ole sisällytetty ehdotettuun hyvinvointialueen tililuetteloon siten, kun ne ovat vuoden 2022 kuntien tililuettelossa.

Hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymän tililuettelolle toimintakulujen luokkaan on lisätty valtion rahoitus (5500–5899), jossa on omat tilinsä pelastustoimelle (5520), sosiaali- ja terveydenhuollolle (5530) ja lisärahoitukselle (5540). Kuntaliitosta toteamme, että lisäyksillä vastataan lain hyvinvointialueiden rahoituksesta (29.6.2021/617) mukaiseen valtion rahoituksen seurantavelvoitteeseen.

Valtioneuvoston asetuksella (729/2021) on säädetty hyvinvointialueen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista. Arvonkorotusrahosta ei ole asetuksen mukaisessa hyvinvointialueen tasekaavassa eikä

konsernikaavassa. Tililuettelossa sarakkeeseen ”Hyvinvointialuekaava” arvonkorotusrahasto (2010) on kuitenkin merkitty ”Hyvinvointialue, Hvy, Kons”.

4. Lausuntonne hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän palveluluokituksesta (liite 7)

Kuntaliitossa havaitsemamme muutokset vuoden 2022 kuntapohjaiseen palveluluokitukseen verrattuna ovat pääasiassa kannatettavia. Korostamme, että merkittäviä palveluluokkamuutoksia ei tule kohdistaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuun siirron nivelvaiheeseen.

Hyvinvointialueiden hallinto- ja tukipalvelut on uusi palvelukokonaisuus. Vaalit on liitetty yleishallintopalvelujen kanssa yhteen (5110). Kuntaliitosta ehdotamme, että vaalien järjestäminen eriytetään hyvinvointialueen yleishallintopalveluista kuten kuntien palveluluokituksessa. Tilojen vuokraus ja maaomaisuuden hallinta (5255) on uusi palvelu. Kuntaliitosta ehdotamme tilojen vuokrauksen eriyttämistä kyseisestä luokasta ainakin vuosien 2023–2026 väliseksi ajaksi, jolloin valtioneuvoston asetus kunnan ja hyvinvointialueen välisen siirtymäkauden vuokrasopimuksen vuokran määräytymisestä on voimassa. Palvelukokonaisuus yleiskatteisen rahoituksen ulkopuolinen toiminta ja palvelut on uusi ja sisältää yleisen toimialan tehtävät (6020) sekä markkinoilla tapahtuvan toiminnan (6030), joita ei kohdenneta palveluille eikä lasketa mukaan rahoitusmalliin. Kuntaliitosta puollamme palvelukokonaisuuksien lisäämistä hyvinvointialueiden palveluluokitukseen tilikaudesta 2023 alkaen.

Jatkossa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntien ja hyvinvointialueiden yhdessä hoitava kokonaisuus. Kuntaliitossa näemme, että esitetyt palveluluokkamuutokset ovat talouden hallinnan kannalta toimivia.

Vuonna 2022 käytössä olleet erittelemättömien palveluiden luokat, jotka sisälsivät palveluiden ostot kunnilta ja kuntayhtymiltä poistuvat tarpeettomina vuonna 2023. Vammaispalvelujen osalta Kuntaliitossa pidämme hyvänä, että hyvinvointialueiden palveluluokituksen luokkiin 2251–2285 ei ole ehdotettu muutoksia, koska vammaispalvelulakien säädösvalmistelu on kesken. Lastensuojelun avohuollon palveluun (2131) sisällytetään kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten sosiaalityö. Ympäri vuorokautisiin päivystyspalveluihin (2607) ehdotetaan tarkennuksia palvelukuvaukseen hoidon tarpeen arvion (116117) ja kiireellisen päivystysyksikössä annetun suun terveydenhuollon osalta. Kuntaliitossa puollamme esitettyjä muutoksia (liite 7).

Hyvinvointialueiden palveluluokitukseen on ehdotettu kahdeksaa uutta palveluluokkaa (2464, 2468, 2472, 2476, 2480, 2484, 2488 ja 2458). Kuntaliitossa havaitsimme, että mielenterveys ja päihdepalveluiden luokitus ehdotus on varsin hajautettu ja voi olla haasteellista toteuttaa. Samat asiakkaat voivat saada samaan aikaan sekä mielenterveys- että päihdepalvelua ja kustannusten eriyttäminen ehdotetulla luokituksella ei toimi. Vuonna 2022 käytössä oleva päihdekuntoutujien asumispalvelu (2451) tulisi jakautumaan hyvinvointialueilla kahdeksi palveluluokaksi (tilapäinen, tuettu ja palveluasuminen, 2441 sekä ympärivuorokautinen palveluasuminen, 2445). Kuntaliitossa

pidämme perusteltuna, että ympärivuorokautinen ja muu asumispalvelu erotetaan ehdotuksen mukaisesti.

Kuntaliitosta ehdotamme, että hyvinvointialueiden palveluluokituksen kohtaan työterveyshuolto (2537) päivitetään kuntaan liittyvät viittaukset (liite 7, palveluluokitus -välilehti, rivi 52).

Kuntaliitosta pyydämme tarkentamaan, kuinka pelastustoimea koskevia palveluluokkia on tarkoitettu sovellettavan erityisesti varautumisen (4805) ja väestönsuojelun (4812) palveluja koskien. Palveluluokitus ei esimerkiksi tee eroa sopimusperusteisten varautumisen palvelujen ja pelastustoimen oman lakisääteisen varautumisen välillä. Lisäksi varautumisen sisältöinä ovat varautuminen pelastustoimintaan (4805) ja onnettomuuksien ehkäisyyn (4802) kaikissa turvallisuustilanteissa, jolloin ero palveluluokkien välillä voi jäädä tulkinnanvaraiseksi.

5. Lausuntonne THL:n Sairaaloiden tuottavuus -kyselyn taloustietojen sisällyttämisestä raportointiin (ks. taulukkomallit, HHYTT, välilehti k-t01 THL:n erillistarpeet hyvinvointialueilta ja hyvinvointiyhtymiltä)

Näkemyksemme mukaan tiedonkeruuta pitää edelleen kehittää kertakirjaamisen suuntaan ja pyrkiä pois erilliskyselyistä. Järjestämisvastuun siirron nivelvaiheessa on kuitenkin tärkeää saada kansallisesti yhdenmukaisesti tiedot esimerkiksi hyvinvointialuelain (611/2021) 7 §, hyvinvointialueiden rahoituslain (29.6.2021/617) 11 § ja 26 § tarpeisiin.

6. Lausuntonne teknisistä määritteistä ja pakollisuuksista (taulukkomallit ja tekniset taksonomia- ja tiedostopaketit, ks. linkit)

Investointiosassa päihde- ja mielenterveyspalvelut on ehdotetussa muodossaan hajautettu ja voi olla haasteellista toteuttaa. Vrt. hyvinvointialueiden palveluluokituksesta kirjaamamme huomiot.

Investointiosan pääluokka pelastustoiminta on virheellinen, sillä se viittaa vain hälytystehtäviin. Ehdotamme, että pääluokan nimi vaihdetaan pelastustoimeksi. Se kattaa kaikki sisältämänsä palvelukokonaisuudet: onnettomuuksien ehkäiseminen, vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden valvonta, öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta, pelastustoiminta, varautuminen ja väestönsuojelu. Pidämme erikoissairaanhoidon pääluokkaan sijoittuvien ensihoitokeskuksen ja ensihoitopalvelun eriyttämistä perusteltuna. Ensihoitokeskuksella on lakisääteiset erityiset koordinaatiotehtävät esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisessa ja tilannekuvan välittämisessä. Käsité varautuminen on monitulkintainen ilman tarkkoja rajoituksia.

Puollamme ehdotusta investointien sektorierittelyn poistamisesta.

Malmila Mia
Suomen Kuntaliitto ry - sosiaali- ja terveystyö